

45568

Iseäraline juhatus

lugijatele (ehk isekirjutajatele).

§ 1. Igaku, kes aast 28. ja 29. Detsembri wahel majas oli, peab loetud, see on ühe iseäralise lugemisekaardi pääle üles kirjutatud saama. Enne seda tööd peab lugemisekaardi nummer kirjutatud saama selle ümbriku järele, mille sisse lugemisekaarti panna tuleb. Lugemise-tööks saaböö kessaeg arwatud.

Tähendus 1. Lugija peab iseäralise hoolega selle pääle waatama, et teegi lugemata ei jää, kes kessööb majas oli.

Tähendus 2. Inimesed, kes pärast poolt-tööd ära suriwad, saawad loetud. Lapsed, kes pärast poolt-tööd sündisid, jääwad lugemata. Ristimata lapsed, kes enne poolt-tööd sündinud, peawad loetud saama; nime asemel on kirjutada: „Ristimata poislaps“ ehk „ristimata tütarlaps“.

§ 2. Kõik inimesed, selle tarwis eespool tähendatud üssitud kaardid kirjutatud saanud, saawad ühtekokku majakaardi (Lit. B. I) pääle üles kirjutatud. Pääle selle saamad majakaardi (sub Lit. B. II) pääle weel need majalised, kes lugemisel kodust ära on, üles tähendatud. Majakaardi töise punkti („nende seisus majas“) alla on kirjutada, kas loetaw inimene on: peremees, perenaene, perelaps (poeg või tütar) peremehe isa või ema, wäimees, minija, sulane, tüdruk või teegi muu ori, sõdgiisaaja, elanik, üürimees, külaline j. n. e. Lugijal on majas loetawate inimeste kohta (majakaart Lit. B. I kodusolewad) ainult 1 ja 2 punkt kirjutada; kes aga majalistest majast ära on (Lit. B. II), neile on kõik majakaardi punktid (1 kummi 4) täis kirjutada.

Tähendus. Lugija peab ennese niisama nagu iga töise loetawa ühe lugemisekaardi ja selle majakaardi, kus ta lugemiseööb oli, pääle üles kirjutama.

§ 3. Iga ühe lugemisekaardi pääle on iga loetawa inimese kohta järgmised punktid üles kirjutada:

Punkt 1. Siia on loetawa ristinimi ja perekona: (prii- ehk wäär-) nimi (ehk isa nimi) üles kirjutada.

Punkt 2. Siin saab pliiatiga kriips sõna „meesterahwas“ või „naesterahwas“ alla tõmmatud, sellejärele, kas loetaw meeste- või naesterahwas on.

Punkt 3. Iga inimese juures on aasta ja kuu järele üles anda, kui wana ta on. Kui kuud mitte selgeste teada pole, saagu vähemalt aastad üles antud; kus ka jedagi selgeste teada ei saa, jääb antagu üles, kas loetaw alla 1 või 5 aasta, üle 5, 10, 15, 20, 25 aasta j. n. e. wana on.

Punkt 4. Iga Inimese kohta saab, kui ta üksikpõlwes (mitte abielus) on, sõnale „üksikpõlwes“, kui abielus, sõnale „abielus“, kui lest, sõnale „lest“, ning kui lahutatud, sõnale „lahutatud“ joon alla tõmmatud.

Punkt 5. Siin saab sellele sõnale joon alla tõmmatud, mis loetawa usutunnistust tähendab; on aga loetaw jeda usku, mis mitte trükitud pole, siis saab tema usk kirjutatud ning trükitud sõnad jääwad kõik ilma jooneta. Ristimata laste juures saab wanemate usk tähendatud, ja kui wanemad tõine tõist usku on, selle usk, mille järele laps ristitud saab.

Punkt 6. Selle rahwusele on joon alla tõmmata, selle kannust loetaw ise ennast ütleb olevat; sellejärele saab kriipsu kas sõna „Eestlane“, „Sakslane“, „Benelane“, „Lätlane“ „Ruut“ j. n. e. On aga loetaw ühe rahwuse päält, mis siin trükkimata on, siis saab tema rahmus kirjutatud ning trükitud sõnad jääwad ilma jooneta. Väikeste laste ja tummade juures on wanemate rahmus üles anda.

Punkt 7. Siin saab selle keele alla joon tõmmatud, mida loetaw tõige jagedamine ja ladujamine räägib; on see keel trükkimata, siis saab ta kirjutatud, kus juures trükitud sõnad jooneta jääwad. Väikeste laste ja tummade juures on wanemate keel tähendada.

Punkt 8. Kui loetaw ei luge da ega kirjutada ei mõista, siis tõmmatakse sõnadele „ei oska luge da ega kirjutada“, kui ta ainult luge da mõistab, sõnadele „oskab ainult luge da“, ning kui ta niihästi luge da kui ka kirjutada oskab, sõnadele „oskab luge da ja kirjutada“ joon alla. Laste juures alla 14 aasta tõmmatakse sellele punktile jooned pääle, see on, ta kustutatakse kriipsudega ära.

Punkt 9. Siin peab iga inimese kohta, olgu ta meeste- ehk naesterahwas, üteldud saama, mis töö või ammet, kutse või teenistus temal on, millest ta elab. Seega on kirjutada, kas keegi majaperemees ja kas nimelt kohaomanik või ajarentnik on, või kas ta mõija või talu ori või wabadik*) on, metswahi, farjus, täsitöömeister, täsitööpijo, kõrtsmik, mölder, tööline või mis ta aga iganes on. Minult see tallitus on üles anda, millest loetaw elab. Kui keegi walla kulu pääl elab, kirjutada: „Elab walla kulu pääl“.

*) Wabadik, Saksa keeli Häusler ehk Lustreiber.

Punkt 10. Siia on see koht üles kirjutada, kus loetaw inimene enamiste elab, see on: mdis, wald, linn, alewik j. n. e.

Täheendus. On ühel inimesel kaks talu või kaks kõrti ehk üks talu ja üks kõrts j. n. e. ühlaasi, siis peab tema elukohtaks see koht arvatama, mis tema päris elukoht on.

Punkt 11. Siin on tähendada, kus wallas või linnas loetawa hingefiri on. Si ole keegi mitte Liivimaalt pärit, waid Kuura- või Gestimaalt, siis on ütelda, et ta Kuura- või Gestimaalt on. On keegi mõnest muust kubermangust, siis on see üles panna; on keegi wäljamaalt, siis on tähendada, kust riigist ta tulnud. Nende loetawate juures, kes mitte üles kirjutatud pole, nagu mõisnikud, waimulikud mehed 2c., on see punkt joonega ära kustutada.

Punkt 12, 13, 14. On loetaw inimene sündimisest saadik pime või püra pimedaks jäänud, või kui ta kurtum on, ehk kui ta nõdrameeleline sündimisest saadik või püra seis jäänud, saab kohasele sõnale joon alla tõmmatud; ei ole tal ühtegi neist wigadest, kriipsutatakse kõik kolm punkti maha.

§ 4. On väga tarmis, et igamees tõik täieste üles paneb, misjärele üle-
mal küsitakse; kus see mitte kindlaste või paiguti sugugi võimalik pole, jääb peab
see üles kirjutatud saama, mis ta ise enesest ütelda teab või mis tõised kes teda
tunnuvad, temast teadivad. Kui keegi mõliste kostab ja selle juurde kindlasti
jääb, siis saavad need kostused küll üles kirjutatud, aga puntri kohal „Tähen-
dused“ üteldud, mis digeks armata tuleb.

§ 5. Eugija peab hoolega sellejärele vaatama, et iga ümbriku sisse ainult need lugemise- ja maja-kaardid pandud saavad, mis eestirja järele siia tulewad, et seega mitte segadust ei tehta.

§ 6. Sugemisefaardite pääle jaab ainult pliiatsiga kirjutatud.

Sieäraline juhatus kõrtsnikkudele ja jaamapidajatele.

Siin maksavad needjavad juhatused, mis lugijatele anti, § 1 funi lõpuni. Pääleselle on aga veel järgmised punktid siinkohal tähele panna.

§ 7. Mis illemaal üteldud, see peab kõik tähele pandud saama, kui kõrtsmist (jaamapidaja), tema abikaasa, lapse, sugulase, orjad ja tõised inimesed, kes ses majas elavad ehk viimisel põlv oliwad, lugemisekaardi päale üles kirjutatud jaavad. Pääle selle saab kõrtsmist lugemisekaardisid päälkirjaga: „Lugemisekaardid reisiijatele, kes N. N. kõrtsi (jaama) tulnud“, et nende kaardide päale need inimesed üles kirjutatud jaavad, kes lugemisepõlv mõi hommikul (poolbõst päewa lõununi) pikema ehk lühema aja kõrtsis viibisivad. Selljuures peab järgmisel viisil toimetatama:

1) Kui üks reisija majasse tuleb, siis peab temalt küsitud saama, kas ta juba kuskil mujal üles kirjutatud sai ja kas ta selle üle üht tunnistuskirja ette näidata võib; niisugune tunnistuskiri peab ette näidatud saama, ning ta omanik

ei saa enam uut lugemisekaardit; ei ole temal aga tunnistuskirja mitte ette näidata, siis peab ta ühe lugemisekaardi pääle üles kirjutatud saama;

2) iga reisiija kohta peab tema lugemisekaardi pääle neetsamad punktid üles wdetud saama nagu tdistegi inimeste kohta, see on nimi, sugu, wabadus j. n. e., j. n. e.

3) igale reisiijale, kes nii üles kirjutatud saab, peab kõrtsmik (jaamapidaja) ühe tunnistuskirja reisiija nimega andma, et tema juba üles kirjutatud on.

Tähehdus. Riisuguseid tunnistuskirju, kus ainult tühjaks jäänud kohad täita on, saab kõrtsmikule (jaamapidajale) päewal enne lugemist ühes lugemisekaarditega mõijast saadetud.

§ 8. Lugemispäewa hommiku ehk hiljemalt pärastlõunat peab kõrtsmik (jaamapidaja) kõik oma kõrtsis (jaamas) kirjutatud kaardid ja järele jäänud tunnistuskirjad mõija wiima ja juhtumiste üle otstust andma.

Tähehdus. Kaardite sisse saab ainult pliiatsiga kirjutatud.

§ 9. Raudteejaamades ei kirjutada reisiijaid mitte ülesse.